

ویژه فرهنگ و معارف رضوی
| سال اول | ویژه نامه ۱۷۱ |

سفارش آیت الله بهجت
برای برنامه روزانه
حفظ و قرائت قرآن

حکایت پیراهن حضرت یوسف
مؤید مقوله زیارت است

یک «سوره» پرفضیلت
تکاهی به دلایل موفقیت یک برنامه تلویزیونی دین یز و روانه

گزارشی از خدمات ارائه شده در ۵ه آذر صفر

میزبانی بی سابقه
آستان قدس رضوی از زائران

رونمایی از نسخه خطی
۵۸۴ ساله «دیوان حافظ»

مجازآباد

به میز و صندلی نجسبید

اهالی فضای مجازی و وبگردها اگر نام انتشارات «ترجمان» را نشنیده باشند بی تردید سایتی به همین نام را می شناسند. سایتی بسیار خوب و پر بار که حدود هشت سال از فعالیت آن در عرصه انتشار مطالبی در زمینه علوم انسانی می گذرد و گویا به تازگی مدیرعامل عوض کرده است و محمدمهدی ایزدخواه جانشین مرتضی روحانی شده که به جز مدیرعاملی، مؤسس ترجمان هم محسوب می شود. خیرگزاری «مهر» در یادداشتی به قلم محمدمهدی ابراهیمی نصر نوشته: «پایان فعالیت حجت الاسلام مرتضی روحانی به عنوان مدیرعامل انتشارات ترجمان پنهانی شد تا چند خطی درباره او بنویسم. مرتضی روحانی را از زمانی می شناسم که سال های آغاز طلبگی را می گذراند و تازه محاسن بر صورت او روییده بود. ۱۸ سال پیش بود. به قدری خوب درس منطق را در دبیرستان جا انداخت که خواندن و فهمیدن منطق مظفر در حوزه برابرم ساده ترین کار بود. از همان روزهای اول مشخص بود که از معلم طلبه هایی نیست که افه های روشنفکری داشته باشد و از گل و بلبل بگوید، اما با کلیشه های مرسوم و رایج طلبگی هم فاصله جدی داشت... بسیار دیده ام استاید و پژوهشگرانی را که با موضوعات و مسائلی هم نفسند از اخلاق و دین تا غرب و آزادی، اما تنها مانند کانال و معبری بوده اند که مفاهیمی را از جایی به جای دیگر انتقال داده اند نه از «اخلاق» که از آن سخن می گفتند تأثیری گرفته بودند و نه از «آزادی». اما مرتضی روحانی این گونه نبود و نیست. همین اقدام اخیر او برای واگذاری مدیرعاملی «ترجمان» نشان داد با آنچه در این سال ها محشور بوده بر او اثر گذاشته است آنچنان که به میز و صندلی که خودش مؤسس آن بود نیز وابسته نماند و فکر نکرد که چسبندگی به صندلی می تواند برای او فضیلتی به حساب آید».

در نشست مشترک وزیر جهاد کشاورزی با قائم مقام تولیت انجام شد

توافق دولت و آستان قدس رضوی برای توسعه همکاری در عرصه کشاورزی

همین صفحه

درباره زندگی و زمانه ملامحمد آملی، مجتهد و عارف نامدار قرن چهاردهم

فریادگر غریب مشروطه مشروعه

معلق به مشروطه خواهان غربگرا بود، شیخ فضل الله نوری و ملامحمد آملی، آماج سنگین ترین حملات و فجیع ترین تهمت های ممکن شدند، اما آن ها از مسیر حقی که برگزیده بودند، عقب ننشستند.

تن دادن به ذلت؟ هرگز!

در تیرماه ۱۲۸۸، مشروطه خواهان سرانجام توانستند تهران را فتح کنند. محمدعلی شاه که مجلس را به توپ بسته و مشروطیت را حدود یک سال تعطیل کرده بود، به سفارت روسیه تزاری گریخت؛ دیگر طرفداران او نیز، چنین کردند. به شیخ فضل الله نوری و ملامحمد آملی نیز پیشنهاد شد به سفارتخانه های پناهنده شوند، اما شیخ قاطعانه پاسخ داد: «آیا بر من رواست که ۷۰ سال محاسنم را برای اسلام سفید کرده ام، حالا بیایم و بروم زیر بیرق کفر؟!». ملامحمد آملی نیز چنین کرد. با کامل شدن فتح تهران، تندروها که عموماً وابسته به فرقه های ضاله و سفارتخانه های خارجی بودند و اصولاً اساس دیانت اسلام را بر نمی تابیدند، به فکر از بین بردن علمای طرفدار مشروطه مشروعه افتادند. علامه شیخ محمدتقی آملی، فرزند بزرگوار ملامحمد، در این باره می نویسد: «عصر پنجشنبه، یازدهم شهر رجب سنه هزار و سیصد و بیست

شرعی مردم مشغول شد. او به تدریج علاقه مندان بسیاری پیدا کرد و در زمره علمای تراز اول پایتخت قرار گرفت. ملامحمد از همان ابتدای ورود شیخ فضل الله نوری به تهران، با وی مراودات دوستانه ای داشت و زمانی که قیام مردم علیه استبداد مظفرالدین شاه آغاز شد و شیخ فضل الله به حمایت از این قیام پرداخت، ملامحمد نیز با وی همراهی کرد. با این حال، با پیروزی مشروطیت و تأسیس مجلس، تردیدها درباره ماهیت اقدامات نمایندگان لائیک و سکولار افزایش یافت؛ قوانینی در دست بررسی و تصویب بود که با اساس شرع، مغایرت جدی داشت و علمایی همچون شیخ فضل الله نوری و ملامحمد آملی نمی توانستند در مقابل آن سکوت کنند. ملامحمد از حامیان جدی نظارت پنج مجتهد بزرگ هر زمان بر مصوبات مجلس بود؛ موضوعی که توسط شیخ فضل الله نوری در اصل دوم متمم قانون اساسی مشروطه گنجانده شد، اما عملاً به آن وقعی نگذاشتند. با گسترده تر شدن همه ها نسبت به شاعر اسلامی، شیخ فضل الله و یارانش که ملامحمد آملی از بهترین آن ها بود، فریاد مشروطه مشروعه سر دادند و قوانین خلاف شرع را فاقد اعتبار دانستند. به همین دلیل، در روزنامه های آن دوره که بیشتر آن ها

محمدحسین نیکبخت | مشروطه مشروعه» عنوانی است که عموماً به مشی فکری شیخ فضل الله نوری اطلاق می شود. طرفداران این تفکر، افرادی بودند که اعتقاد داشتند بسیاری از مفاهیم مشروطیت، وارداتی و غربی و اصولاً برای نفوذ در جامعه ایرانی و زدن ریشه های فرهنگ اصیل ملی و مذهبی طراحی شده است. به باور

آن ها، مشروطیت زمانی می تواند زمینه خوشبختی مردم مسلمان ایران را فراهم کند که از مسیر شرع عبور کند و همه ارزش ها و برنامه های آن، با موازین شرعی عیارسنجی شود و مورد بررسی قرار گیرد. پرچمدار این جریان فکری، شیخ فضل الله نوری بود که پس از واقعه فتح تهران در سال ۱۲۸۸ خورشیدی، توسط مشروطه خواهان تندرو و لائیک، بازداشت شد و به شهادت رسید. هرچقدر شیخ فضل الله در تاریخ ما شهرت دارد و شناخته شده است، یاران او گمنام و ناشناخته اند. یکی از این افراد، ملامحمد آملی است؛ عالمی مبارز که بزرگانی همچون علامه حسن زاده آملی، شاگردان با واسطه او بودند و فرزند بزرگوارش، علامه شیخ محمدتقی آملی، فقیه، عارف و مجتهد نام آور دوران ماست که در سال ۱۳۵۰ خورشیدی دار فانی را وداع گفت و در حرم رضوی به خاک سپرده شد. در رواق امروز مروری بر زندگی و زمانه ملامحمد آملی، فریادگر غریب مشروطه مشروعه خواهیم داشت.

دلایل مخالفت

با مشروطه خواهان تندرو

مرحوم علامه ملامحمد آملی در سال ۱۲۲۶ خورشیدی، در آمل متولد شد و پس از فرا گرفتن مقدمات، در ۱۷ سالگی راه تهران را پیش گرفت و در مدارس علمیه این شهر به فراگیری علوم عقلی و نقلی پرداخت و به درجه اجتهاد رسید. ملامحمد به خواست علمای تهران در این شهر ماندگار شد و به تدریس و پاسخگویی به مسائل

و هفت (هفتم مرداد ۱۲۸۸) جماعتی از اهل علم تهران که با مشروطیت مخالفت داشتند، به سرداری مرحوم حاج شیخ فضل الله نوری دستگیر و به نظمی که در آن اوان تحت ریاست پیرم ارمنی بود، محبوس شدند؛ از آن جمله، مرحوم پدرم محبوس شد و در عصر روز شنبه، سیزدهم رجب سنه هزار و سیصد و بیست و هفت، مرحوم حاج شیخ فضل الله مصلوب گردید (به دار کشیده شد) ... پس از هفته ای از صلب (به دار زدن) شیخ مرحوم، پدرم را به نور مازندران تبعید کردند». برخی مورخان معتقدند دلیل آنکه مشروطه خواهان تندرو، از به شهادت رساندن ملامحمد آملی ترسیدند، واکنشی بود که عموم مردم به شهادت شیخ فضل الله نوری نشان دادند. به هر حال، ملامحمد ناچار شد باقی عمر خودش را ابتدا در نور و سپس در آمل بگذراند. دشمنان مشروطه مشروعه، به این مقدار بسنده نکردند؛ خاندان او را از هر نظر مورد آزار و تحقیر قرار می دادند و در روزنامه هایشان از بستن اتهامات ناصواب به آن مجتهد آزاده، خودداری نمی کردند. علامه محمدتقی آملی می نویسد: «کار ما به جایی رسیده بود که وقتی من به حکم ضرورت از خانه بیرون آمده بودم و به جایی می رفتم، مردم از کنار خیابان و مغازه ها از روی استنکار و بیزاری به من اشاره می نمودند که این شخص پسر فلانی است، بدین معنا که انگار ما از دین خدا برگشته ایم و از قرآن و اسلام روی برتافته ایم». با این حال، این رفتارهای غیرانسانی، ملامحمد را از اعتقادات و فعالیت هایش باز نداشت و حاضر نشد تن به ذلت دهد. او تا پایان عمر بابرکتش، از هر فرصتی برای بیان حقیقت استفاده کرد و پیش از آنکه در سال ۱۲۹۷ خورشیدی چشم از جهان فرو بندد، آثار گوناگونی در حوزه های مختلف علوم اسلامی به رشته تحریر درآورد. ملامحمد تا پایان عمر و پس از درگذشت، مورد احترام و توجه علما و عارفان نامداری همچون علامه شعرانی، عارف، فیلسوف، ریاضیدان و فقیه بزرگ معاصر و استاد علامه حسن زاده آملی بود.

قوانینی در دست بررسی و تصویب بود که با اساس شرع، مغایرت جدی داشت و علمایی همچون شیخ فضل الله نوری و ملامحمد آملی نمی توانستند در مقابل آن سکوت کنند.

اجازه از بقیه جدا می کنم و می دهم حساب کند که با دست، دو خانم بافنده را همان حوالی نشانم می دهد و نرم و آرام می گوید: جان دتر! میگما «نورجهان» و «شهبانو» رو تو نمی شناسی، کاموا بازی ان برا خودشون. برویک سرکشی به سفره اونا هم بکن. از کجا معلوم شاید دلچسب ترش نشست به چشمت، من جایی نمیرم، نشستم همین جا خاطرت تخت. پی نوشت پیامبر اکرم (ص) می فرماید: دوستی و مهرورزی با مردم نیمی از دین است. دتر: دختر

عاشقانه شان را چیده اند برای فروش. نمی توانم بروم. بروم به بقیه بافنده ها و بساطشان سرکشی کنم. پایگیر می شوم همین جا. پیش همین مادر بزرگ هنرمندی که می داند بزرگ ترین هنر آدمیزاد، مهربانی است. نقلی می خندد و ماسکش مانده روی چانه اش. نقلی خوشامدگویی می کند. نقلی همصحبتم می شود. نقلی دست می کشد روی جورابها و دستگیره ها و شال هایی که بافته ... که یکی صداش می کند: «خیرالنسا» فلاسکت جای داره؟ توی بغل خیرالنسا، میل و کاموا و تسبیح است. خیلی معطل کرده ام. بالاخره انتخاب هایم را با

می گوید «جان دتر» بهت بگم که شرط داره خرید از من + جانم حاج خانوم - هر چی پسندیدی واسه خودت، یکی هم برا مادرت باید برداری. وگرنه که معامله مون نمیشه. ان شاء الله که سایه اش هست روی سرت؟ به خودم که باشد دوست دارم صد سال بایستم به چشم گویی، به تماشا. مگر داریم قشنگ تر از این شرط؟ از صحنه ای که قرار گرفته ام تویش؟ پاییز، ییلاق، عطر کاج، هوای تر و تازه «الاشت» و بافنده هایی که دسترنج

رقیه توسلی | موهاش حنایی است. چادرش بسته به کمرش. از آن چارخونه قرمزها. برگهای گردو از دیوار باغ، پهن شده روی سرش. چشم هایش مثل چشم های مادر بزرگی که همین الان آماده است برود برایتان غاز و اردک شکم پر بیزد، کدو پلو با بگذازد. تصدقاتان برود. لی لی به لالایتان بگذارد. خودش و بافته هایش را در هم نگاه می کنم. خنده را نگذاشته روی صورتش. به خودی خود جزئی از ظاهرش است مثل ابرو، بینی، دقیق تر که می شوم می بینم شکل رنگ کاموهایش، دنیایش هم حسابی خوش رنگ است.

پیامکت زندگی

مهربانی می بافت

